

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ДС/СС 05/4-02 бр. 1544/1-XIV/5 14.11.2013. године	
---	--

На основу члана 231. став 1. алинеја 17. и члана 278. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој VIII редовној седници, одржаној дана 14.11.2013. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије са оценом докторске дисертације: **ПЕРФОРМАТИВИ И РЕФЛЕКСИВНА КОМУНИКАЦИЈСКА НАМЕРА**, кандидата Иване Стојановић Прелевић и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 15.12.2009. године.

Кандидат Ивана Стојановић Прелевић објавила је рад: *On Communicative Intention and Saying/Implicating Distinction*, *Facta Universitatis* Vol 9. 2011, str.107-114.

Ова се одлука упућује Стручном већу Универзитета на сагласност.

<u>Доставити:</u> 1x Универзитету у Београду 1x Комисији 1x Стручном сараднику за докторске дисертације 1x Шефу Одсека за правне послове 1x Архиви	ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА Проф. др Милош Арсенијевић
---	--

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
<u>04/1-2 бр.6/2408</u>	Веће научних области
(број захтева)	друштвено-хуманистичких наука
<u>15.11.2013.</u>	(Назив већа научних области коме се захтев упућује)
(датум)	

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Иване (Љубомир) Стојановић Прелевић

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИ
ДАТ

Ивана (Љубомир) Стојановић Прелевић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под _____
насловом:

Перформативи и рефлексивна комуникацијска намера

Универзитет је дана 15.12.2009. својим актом под бр 612-18/406/9 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила:

Перформативи и рефлексивна комуникацијска намера

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Иване (Љубомир) Стојановић Прелевић

(име, име једног од родитеља и презиме)

образована је на седници одржаној 27.06.2013. одлуком факултета под бр 851/1-XV/6 у саставу:

	Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1.	др Живан Лазовић	редовни проф.	филозофија	Филозофски ф.
2.	др Војислав Божичковић	редовни проф.	исто	Филозофски ф.
3.	др Андреј Јандрић	доцент	исто	Филозофски ф.

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 14.11.2013.

Прилог: 1. Извештај комисије са предлогом 2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја 3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било.	ДЕКАН ФАКУЛТЕТА Проф. др Милош Арсенијевић
--	---

NASTAVNO NAUČNOM VEĆU
FILOZOFSKOG FAKULTETA
UNIVERZITETA U BEOGRADU

Izveštaj o doktorskoj disertaciji
PERFORMATIVI I REFLEKSIVNA KOMUNIKACIJSKA NAMERA
doktoranda Ivane Stojanović Prelević

Odlukom Nastavno-naučnog veća Filozofskog fakulteta u Beogradu izabrani smo u komisiju za analizu i ocenu doktorske disertacije *Performativi i refleksivna komunikacijska namera* doktoranda Ivane Stojanović Prelević. Na osnovu uvida u rad kandidatkinje, imamo čast da Veću podnesemo sledeći izveštaj.

1. Podaci o kandidatkinji i disertaciji

Ivana Stojanović Prelević rođena je 2.06. 1981. godine u Nišu. Filozofski fakultet u Nišu, smer filozofija, završila je 2005. godine sa prosečnom ocenom 8,18. Iste godine upisuje magistarske studije na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, smer filozofija. Dobitnica je stipendije grada Niša za studiranje mladih talenata na posdiplomskim studijama. Nakon što je položila sve

ispite na magistrskim studijama, 2008. godine upisuje doktorske studije na istom fakultetu.

Ivana Stojanović Prelević je 2008/2009. bila saradnik na Filozofskom fakultetu u Nišu, Departman za novinarstvo, na predmetima Novinarska etika i Nauka o komuniciranju. Od 2010. godine zaposlena je kao asistent na istom fakultetu, na kom drži vežbe iz predmeta: Novinarska etika, Nauka o komuniciranju, Kultura komuniciranja, Međukulturno komuniciranje i mediji, Metodologija medijskog istraživanja, dok na master studijama drži vežbe iz predmeta Medijska kultura i Mediji i obrazovanje. Kandidatkinja je do sada objavila jedanaest naučnih radova u vodećim nacionalnim časopisima i zbornicima, kao i u zbornicima od međunarodnog značaja, učestvovala na nekoliko naučnih skupova i imala dvanaest saopštenja u zemlji i inostranstvu. U tri njena rada anticipirani su rezultati iz doktorske disertacije:

- „Da li je za uspešan proces komunikacije neophodno prepoznavanje komunikacijske namere“, *Jezik, književnost, promene-jezička istraživanja*, Niš: *Filozofski fakultet Niš*, 384-394, 2010;
- „On Communicative Intention and Saying/Implicating Distinction“, *Facta Universitatis Vol 9.N*, Niš: Univerzitet u Nišu, 107-114, 2011;
- „Uloga semantičkog i pragmatičkog značenja u procesu komunikacije“, *Beogradsko-Riječki susreti*, Beograd: Univerzitet u Beogradu, 93-105. 2013.

Ivana Stojanović Prelević je učestvovala na šest filozofskih radionica (četiri u Dubrovniku, jednoj u Kelnu i jednoj u Lisabonu). Prevela je nekoliko filozofskih tekstova sa nemačkog i engleskog jezika.

2. Predmet i cilj disertacije

Predmet doktorske disertacije su teorija performativa i uloga komunikajske namere u prepoznavanju ilokucione snage performativa. Hedan od osnovnih ciljeva koje je autorka sebi postavila jeste ublažavanje distinkcija performativ/konstativ. Ovu distinkciju uveo je i razmatrao je Džon Ostin, pa autorka polazi od njegovih kvalifikacija istinito/neistinito i uspešno/neuspešno. Iako je Ostin zaključio da se ove kvalifikacije mogu primeniti podjednako i na performative i na konstative, kandidatkinja nastoji da pokaže da je kvalifikacija uspešno/neuspešno primerenija govornim činovima, uključujući u njih i konstativ kao *čin tvrdjenja*, dok se kvalifikacija istinito/neistinito tiče iskaznog sadržaja.

Drugi cilj koji je autorka sebi postavila jeste da se pokaže da, suprotno mišljenju Kent Baha, ne mogu svi performativi da se protumače kao tvrdnje. Bah je ponudio argument za tezu da su performativi ujedno i tvrdnje, međutim njegov argument unapred pretpostavlja ono što bi tek trebalo dokazati. Druga teškoća na koju nailazi Bahova teza da su svi performativi ujedno i tvrdnje jeste dvosmislenost, odnosno otežavanje razumevanja drugih ilokucionih dimenzija

značenja specifičnih za performative: ako je, recimo, molba upućena nekome ujedno i tvrdnja, slušalac bi mogao samo tako da je shvati pa da izostanu njegove reakcije (takozvani perlokucionni efekti) tipične za odgovor na nečiju molbu.

Treći cilj postavljen u disertaciji jeste da se ispita vrsta konvencionalnosti karakteristična za performative. Autorka zastupa tezu da je reč o društvenoj konvencionalnosti a ne o jezičkoj, kao i da nisu svi performativi ceremonijalni činovi.

Ivana Stojanović Prelević u radu istražuje značaj komunikacijske namere u procesu komunikacije i vrste namera. Najveći značaj ona pridaje Grajsvoj ideji o *refleksivnoj komunikacijskoj nameri*, sa kojom upoređuje Bahovu ideju o *referencijalnoj nameri*. Na drugoj strani, zastupnici teorije relevancije izdvajaju *informacionu nameru*. Oslanjajući se na ovu teoriju, kandidatkinja zaključuje da za uspešan komunikacijski proces nije toliko bitan princip istinitosti na kojem je insistirao Grajs, već prepoznavanje komunikacijske namere koje omogućava razumevanje relevantnog značenja.

U završnom delu doktorske disertacije, kandidatkinja istražuje različite klasifikacije ilokucionih dimenzija značenja (ilokucionih snaga). Ostinova klasifikacija predstavlja osnovu ostalih klasifikacija. Kandidatkinja naročito izdvaja klasifikacije Džona Serla, Fransisa Rekanatija i Kenta Baha. Koristeći se

uporednom analizom, ona pravi novu klasifikaciju koja uključuje sedam klasa, među kojima se nalazi i klasa *konstativa*.

3. Osnovne hipoteze od kojih se polazilo u radu

Kandidatkinja u doktorskoj disertaciji polazi od hipoteze da postoji razlika između performativa i konstativa, kao što je Ostin prvobitno tvrdio. Kako bi se odbranila ova hipoteza, neophodno je bilo sprovesti analizu ovih činova, ispitati opravdanost kvalifikacija istinito/neistinito i uspešno/neuspešno kao i ulogu komunikacijske namere u određivanju snage performativa. Na osnovu deskripcije raznih primera govornih činova zastupljenih u svakodnevnoj komunikaciji i koristeći metod pojmovne analize, kandidatkinja je došla do zaključka da se kvalifikacije istinito/neistinito odnose na iskazni sadržaj, a uspešno/neuspešno na govorne činove.

Prva pomoćna hipoteza u disertaciji jeste da nisu svi performativi tvrdnje. Performativi koji imaju snagu tvrdnje spadaju u klasu konstativa.

Druga pomoćna hipoteza u disertaciji jeste da nam prepoznavanje komunikacijske namere pomaže da prepoznamo značenje izricanja. Kandidatkinja na brojnim primerima pokazuje da postoje različite vrste namera koje su bitne za komunikacioni kontekst i da nam refleksivna komunikacijska namera omogućava uspešan proces komunikacije. Ova hipoteza se u radu

pokazuje dodatno opravdanom u sklopu potpunije klasifikacije govornih činova kao određenih klasa performativa.

4. Prikaz sadržaja disertacije po poglavljima

U prvom poglavlju Ivana Stojanović Prelević objašnjava pojmove *performativ* i *konstativ*. Ona izdvaja neka obeležja performativa: oni mogu ali ne moraju sadržati performativne glagole, mogu biti u prvom licu jednine indikativa prezenta, pasivu i u drugom ili trećem licu. Može se desiti da ista rečenica u jednom kontekstu bude konstativ a u nekom drugom performativ: npr. kada neko pita „Kakvo je vreme napolju?“ i mi odgovaramo „Pada kiša“, reč je o konstativu, a kada kažemo „Pada kiša!“ sa namerom da nekog upozorimo na kišu ili savetujemo da uzme kišobran, reč je o performativu. Za razliku od performativa, konstativi mogu biti izraženi u prošlom vremenu, npr. „Poslao mi je mejl“. Takođe, moguće je da se jednim govornim činom, osim što se nešto opisuje, nešto i čini. Na primer, kada izričemo čin obećanja mi opisujemo naše namere.

Autorka izdvaja dve osnovne podele performativa. Prva je podela na implicitne i eksplicitne performativa. Prvi ne sadrže eksplicitni glagol dok drugi sadrže, što omogućava da se lakše odredi snaga govornog čina. Druga podela jeste podela na uspešne i neuspešne performativa. Ostin je ukazao na šest uslova koje performativ treba da ispuni kako bi bio uspešan. Prva tri su povezana

sa konvencionalnošću činova, i govore o tome da mora postojati određen konvencionalni postupak koji mora uključivati iskazivanje određenih reči, zatim odgovarajući kontekst i osobe. Poslednja dva su psihološkog karaktera i govore da konvencionalne činove, pored osoba i iskazanih reči, treba da prate odgovarajuće misli, osećanja i namere. Kada se desi da neki od ovih uslova nije ispunjen onda govorimo o nepodesnim činovima (*infelicity*).

Postavlja se pitanje da li možemo da govorimo o performativima kao posebnoj vrsti govornih činova? Razlikujući pojmove *logičkog sleda* (*entailment*), *pretpostavljanja* (*pressupposition*) i *podrazumevanja* (*implication*), Ostin je ukazao na sličnosti između konstativa i performativa u pogledu kvalifikacija istinito/neistinito i uspešno/neuspešno. Naime, on je pokazao da se kvalifikacija uspešno/neuspešno, naizgled primerena samo performativima, može primeniti i na konstative, kao i da se za kvalifikaciju istinito/neistinito, naizgled rezervisanu za konstative, može naći analogija kod performativa. Na primer, kada kažemo „Mačka je na prostirci ali ja u to ne verujem“ radi se o neiskrenosti kao i u primeru performativa „Obećavam da ću to uraditi, ali nemam nameru“; kada je rečenica „Džonova deca su ćelava“ izgovorena u slučaju kada Džon nema dece, za takvu tvrdnju Ostin kaže da je ništavna, kao i za performativ „Zaveštavam svoj sat“ u slučaju kada govorno lice nema sat, itd.

S obzirom na relativizaciju distinkcije performativ/konstativ i polazeći od ideje

da kad *govorimo* nešto mi u isti mah uvek nešto *činimo*, Ostina je došao do zaključka da se performativi i konstativi mogu shvatiti kao različite vrste govornih činova. Ostin odustaje od sastavljanja liste čistih performativa i analizira različite aspekte upotrebe jezika, pre svega takozvanu lokuciju (akt izricanja rečenice), ilokuciju (izvođenje jezičkog čina koji ima određeno značenje) i perlokuciju (proizvođenje efekata na misli, osećanja i radnje učesnika u komunikaciji). Pomoću ovih aspekata, Ostin klasifikuje performative u sledeće klase: verdiktivi, egzercitivi, komisivi, behabitivi, ekspozitivi.

U prvom poglavlju kandidatkinja posebno objašnjava svaku klasu ilokucionih snaga. U drugom poglavlju, ona analizira ulogu namere u teoriji performativa i vrste namera relevantnih za uspešnost performativa. U Ostinovoj teoriji performativa, iskrena namera je jedan od osnovnih uslova za uspešnost performativa. On veruje da bi govorno lice koje izgovara performativ trebalo da ima nameru da čin s kojim je performativ povezan izvrši ili ne izvrši. Ipak, na realizaciju čina mogu uticati i spoljašnje okolnosti, kao što je to, na primer, slučaj u situaciji u kojoj je neko sprečen da izvrši obećanje. Međutim, ovo nema veze sa uspešnošću performativa, već sa izvođenjem čina sa kojim je performativ povezan.

Kandidatkinja u radu analizira shvatanje komunikacijske namere u Grajsovoj teoriji, u teorijama teoretičara relevancije Sperbera i Vilsonove i u Bahovoj

konceptiji lingvističke komunikacije. Ona polazi od Grajsove distinkcije između rečenice koju govorno lice izriče („onoga što je rečeno“) i iskaza čiju tačnost govorno lice podrazumeva prilikom izricanja te rečenice („onoga što je implicirano“), pa zatim ispituje Grajsovu ideju o *refleksivnoj komunikacijskoj nameri*, odnosno Grajsovu tezu da, izgovarajući neku rečenicu, govorno lice vrši određen govorni čin sa odgovarajućim semantičkim sadržajem (tvrdnja da *p*, obećanje da *p* i sl) samo ukoliko namerava da taj čin proizvede neki efekat na slušaoce, i to tako što će slušaoci prepoznati njegovu nameru. Refleksivna namera je deo komunikacijske namere i njena osobenost ogleda se u tome da njeno ispunjenje zavisi od njenog prepoznavanja od strane slušaoca, uz pretpostavku da govorno lice namerava da njegova namera bude prepoznata. Za uspešan proces komunikacije, po Grajsu, neophodno je ispoštovati i sledeće principe: princip kvaliteta, princip kvantiteta, princip relevantnosti i princip jasnosti.

Pošto je pokazala da je Serlov prigovor Grajsovom tumačenju refleksivne namere neosnovan, kandidatkinja analizira pojmove implikature i eksplikature koji igraju važnu ulogu u filozofskoj pragmatiki. Takođe, kandidatkinja ispituje Rekanatijev i Bahov stav o refleksivnoj komunikacijskoj nameri. Rekanati je mišljenja da refleksivna namera ima neograničen broj podnamera, sa čime se Bah ne slaže. Teorija relevancije razlikuje komunikacijsku nameru od informacione. Komunikacijska namera u teoriji relevancije ukazuje na skup pretpostavki o relevantnom značenju. Ona rasvetljava informacionu nameru,

uzajamno kod slušaoca i govornog lica. Informacionu nameru slušalac prima kao informaciju o skupu pretpostavki o mogućem značenju izgovorene rečenice. Sperber i Vilsonova pridaju veći značaj kontekstu nego nameri i odbacuju princip istinitosti. Kandidatkinja se slaže sa tezom po kojoj istinitost izrečene rečenice nije nužan uslov za uspešnost komunikacije, ali prihvata značaj refleksivne namere u procesu komunikacije. Ona zatim uočava sličnost između Bahovog pojma *referencijalne namere* i Grajsovog pojma *refleksivne komunikacijske namere*. Referencijalna namera je deo komunikacijske namere i ona je usmerena na slušaoca. Činjenica da govorno lice koristi određeni izraz omogućava slušaocu da se fokusira na govornikovo značenje, koje nije određeno kontekstom već namerom, smatra Bah.

U drugom poglavlju Ivana Stojanović prelević ispituje tezu po kojoj namere nisu određene kontekstom, i to analizirajući Bahove argumente: argument na osnovu određene namere, argument na osnovu uloge konteksta i argument na osnovu asimetrije. Prihvatajući argument koji se poziva na asimetriju, ona zaključuje da kontekst pomaže govornom licu da odredi nameravanu referenciju ali i slušaocu da prepozna nameru.

Polazeći od Ostinove teze da su performativi konvencionalni činovi, u trećem poglavlju teze kandidatkinja ispituje koja je vrsta konvencionalnosti prisutna u teoriji performativa. Teoretičari konvencionalizma (Ostin, Serl,

Rekanati) smatraju da je reč o društvenoj konvencionalnosti, dok njihovi protivnici, antikonvencionalisti (Vornok, Hedenijus, Kresvel), smatraju da su u pitanju samo jezičke konvencije. Društvena konvencionalnost podrazumeva uticaj konteksta na značenje izricanja, dok jezička podrazumeva da je reč prosto o značenju reči određenom jezičkim pravilima. Posle ispitivanja argumentacije antikonvencionalista u prilog jezičkoj konvencionalnosti, autorka zaključuje da je u teoriji performativa prisutna društvena konvencionalnost, i da su uticaji konteksta i namere nesumnjivi.

Problem odnosa institucionalnih i konvencionalnih činilaca u jezičkoj komunikaciji otvara pitanje koliko je upotreba jezika određena društvenim pravilima. Serl je povukao razliku između regulativnih i konstitutivnih pravila. Regulativna pravila uređuju oblike ponašanja koji postoje nezavisno od pravila (pravila lepog ponašanja, koja uređuju međuljudske odnose, zatim pravila etičkog postupanja u različitim profesijama, itd), dok konstitutivna pravila određuju nove oblike ponašanja (pravila raznih igara: bejzbol, fudbal, tenis, itd). Autorka se dotiče i pitanja da li konvencija podrazumeva prisustvo pravila i *vice versa*? Baveći se Bahovom raspravom o tom pitanju, ona dolazi do zaključka da su pravila i konvencije različiti, i da činovi mogu biti vođeni pravilom, konvencijom ili oboma zajedno.

U četvrtom poglavlju svoje disertacije Ivana Stojanović Prelević ispituje

ulogu nedoslovnih ili figurativnih činova u procesu komunikacije. Ostin je ove činove smatrao "neiskrenim", nazvao ih *parazitskim* i nije ih analizirao u svojoj teoriji performativa. Bah i Harniš zastupaju drugačiji stav, odnosno tvrde da slušalac ne mora da veruje u tačnost rečenice. To je upravo slučaj kod nedoslovnih jezičkih činova. Prema mišljenju kandidatkinje, oni predstavljaju neuspešne performative, i u ovom poglavlju ona izdvaja njihove karakteristike, ističe njihovu povezanost s namerama i ukazuje na probleme koji nastaju u vezi sa njima. Nedoslovno izricanje jeste ono izricanje čije značenje nije određeno onim što je iskazano. U radu se ispituju metafora, ironija, umanjenja i nedorečenosti. Kandidatkinja konstatuje da su ovakvi govorni činovi u svakodnevnoj komunikaciji česta i tvrdi da oni ne moraju uvek biti nerazrešivo dvosmisleni. I u slučaju figurativnih činova jezička namera igra važnu ulogu u prepoznavanju značenja izricanja, tako da neistinit sadržaj izricanja nema za posledicu nerazumevanje, osim onda kada namera nije prepoznata.

U petom poglavlju, Ivana Stojanović Prelević analizira različite klasifikacije ilokucionih snaga: Serlovu, Rekanatijevu i Bahovu. Dopunjena Ostinova klasifikacija predstavljena je u prvom poglavlju i ona pruža osnovu za sve kasnije klasifikacije. Analizirajući naizgled složeniju Serlovu klasifikaciju, kandidatkinja zaključuje da su obe podjednako kompleksne i da nisu potpune, pre svega zato što ne sadrže konstative kao posebnu klasu performativa. Rekanati pravi razliku

između činova sa sadržajem i činova bez sadržaja; prvi su performativi dok su drugi konstativi. On sam uviđa da je njegova klasifikacija nepotpuna, jer ne uključuje pitanja i uzvike već samo glavne klase ilokucionih snaga. Među analiziranim klasifikacijama, autorka Bahovu smatra najobuhvatnijom, ali dodaje da je njen nedostatak što neosnovano proširuje klasu konstativa.

U šestom poglavlju kandidatkinja ispituje Bahovu tezu da su performativi istovremeno tvrdnje i Serlovu ideju da su svi performativi deklaracije ali da nisu sve deklaracije performativi. Kandidatkinja odbacuje Bahovu tezu, nalazeći da njegova argumentacija unapred pretpostavlja ono što bi tek trebalo dokazati. Ona se ne slaže ni sa Serlom da su svi performativi deklaracije, već se priklanja jednom novijem stanovištu koje zastupaju Grin i Džeri, prema kojem su performativi činovi pokazivanja u tom smislu što govorno lice izgovaranjem rečenice istovremeno pokazuje nameru da izvede određenu ilokuciju i izvodi je.

U sedmom poglavlju Ivana Stojanović Prelević nudi i obrazlaže klasifikaciju performativa za koju smatra da je najadekvatnija i najobuhvatnija. Ona uključuje verdiktive, direktive, komisive, behabitive, ekspozitive, prediktive i konstative. Pri pravljenju ove klasifikacije, autorka je imala u vidu sledeće kriterijume za određivanje klasa ilokucionih snaga: usklađenost sa svetom, prisustvo odgovarajućeg performativnog glagola i prepoznavanje komunikacijske

namere.

5. Ostvareni rezultati i naučni doprinos disertacije

Glavna teza koju Ivana Stojanović Prelević brani u svojoj disertaciji jeste da su konstativi vrsta performativa. Polazeći najpre od navodnih razlika koje među njima postoje, ona zaključuje da se kvalifikacije uspešno/neuspešno i istinito/neistinito, koje su bile glavni osnov za njihovo razlikovanje, mogu primeniti i na konstative i na performative. Uprkos prividnoj prihvatljivosti Rekanatijevog argumenta za distinkciju performativ/konstativ, po kome konstativi zavise od činjeničkog stanja stvari dok performativi ne zavise, ispitujući razne primere performativa kandidatkinja dolazi do zaključka da i oni zavise od činjeničkih stanja stvari. Ona se priklanja opštijoj Serlovoj ideji o potrebi za usklađenošću naših reči i spoljašnjeg sveta: na primer, kada se izvinjavamo za nešto što smo učinili ili nismo, od našeg izvinjenja se očekuje da je usklađeno sa činjenicama o tome kakav je karakter našeg postupka zbog kojeg se izvinjavamo.

Drugi doprinos doktorske disertacije ogleda se u odbrani teze da su namere sastavni deo komuniciranja i da igraju ključnu ulogu u teoriji performativa. Kandidatkinja prihvata gledište po kojem je za prepoznavanje značenja izricanja neophodno prepoznavanje refleksivne komunikacijske namere. Ona u stvari odbacuje Serlovu kritiku Grajsove ideje o neophodnosti refleksivne

komunikacijske namere i brani Grajsovo stanovište. Na drugoj strani, u teoriji relevancije ona nalazi oslonac za odbacivanje teze da je princip istinitosti nužan za uspešnu komunikaciju i to ilustruje kako primerima nedoslovnih govornih činova, tako i primerima doslovne komunikacije u kojima nam prepoznavanje namere govornog lica pomaže da odredimo relevantno značenje.

Još jedan doprinos ove disertacije jeste određenje performativa kao društveno konvencionalnih i samo u pojedinim situacijama ceremonijalnih činova. Odbacujući jezičku konvencionalnost koju su zastupali teoretičari antikonvencionalizma, i to pomoću pojmovne analize, kandidatkinja pokazuje da u teoriji performativa važnu ulogu igraju društvene konvencije, zato što one s obzirom na kontekst i namere govornog lica povezuje značenje izgovorene rečenice sa odgovarajućom ilokucionom snagom.

Pošto je tvrdnje svrstala u konstative kao potklasu performativa, te zatim analizirala Ostinovu i Bahovu klasifikaciju performativa, Ivana Stojanović Prelević je ponudila i obrazložila svoju svoju klasifikaciju koja uključuje verdiktive, direktive, komisive, behabitive, ekspozitive, prediktive i konstative. Novo u njenoj klasifikaciji je razlikovanje slabih i jakih verdiktiva; prve izgovaraju obična, a druge službena lica. Klasu prediktiva preuzima od Baha i dopunjuje je tako što, osim predviđanja, predskazanja i proricanja, dodaje predosećanja. Klasa konstativa prepoznatljiva je po performativnim glagolima “tvrditi”, “opisivati”,

“kazati” i sl. Osnovu za ponuđenu klasifikaciju kandidatkinja nalazi u tome što se komunikacijska namera tumači kao kriterijum za razvrstavanje govornih činova. S obzirom na to da su za govorne činove konstitutivne jezičke namere, prepoznavanje tih namera omogućuje procenu performativa u terminima uspešan/neuspešan, nezavisno od istinitosti/neistinitosti iskaznog sadržaja izgovorenih rečenica.

6. Zaključak

Na osnovu uvida u odobrenu prijavu rada, može se konstatovati da disertacija pod naslovom *Performativi i refleksivna komunikacijska namera* kandidatkinje Ivane Stojanović Prelević ispunjava sve formalne uslove. Kao što smo u prikazu sadržaja i analizi postignutih rezultata pokazali, ona zadovoljava i sadržinske zahteve koji se postavljaju pred doktorsku disertaciju, što se posebno ogleda u temeljnom poznavanju izabrane tematike, uvidu u relevantne literature, sistematičnom i preglednom izlaganju, kritičkoj analizi relevantnih teorijskih stanovišta i doprinosima navedenim u prethodnom odeljku. Sve u svemu, doktorska disertacija doktoranda **Ivane Stojanović Prelević** predstavlja originalno naučno delo i zato predlažemo Nastavno-naučnom veću Filozofskog fakulteta da donese odluku kojom se odobrava usmena odbrana ove disertacije.

U Beogradu, 23.09.2013.

Dr Živan Lazović, mentor

redovni profesor

Dr Vojislav Božičković,

redovni profesor

Dr Andrej Jandrić,

docent